

Kalabalık... Trafik... Tıkanıklık... Çözüm?.. Tele-İş

Telekomünikasyon teknolojilerinin seyahat etmenin yerini alabileceği, telefonun icadından çok kısa bir süre sonra insanların aklına gelen ilk fikirdi. 1870'lerin sonuna doğru telefonun yüz yüze görüşmelerin yerini alma gizlilgücünün bulunduğu söylenceleri çeşitli Londra gazetelerinde belirmişti bile. H. G. Wells'in ("When The Sleepers Wake", 1899) ve E. M. Forster ("The Machine Stops", 1909) bilimkurgularında aynı amacı taşıyan videokonferans makineleri (ya da Wells'in söylediği gibi "kineto-tele-fotoğraflar") tanımlanıyordu. 1914 yılında Scientific American'ın bir ekindeki makale, telekomünikasyonun ulaşım da yaşanan tıkanıklığı azaltacağı öngörüsünde bulunuyordu.

1960'lar ve 70'lerde, yaşanan enerji krizlerinin fosil yakıtların tüketimi ile ilgili çalışmalara neden olması ve bilişim teknolojilerinin topluma nüfuz etmeye başlaması ile bu düşünceler tekrar su üstüne çıktı. Ancak faksların ve kişisel bilgisayarların her yerde bulunduğu ve videokonferansın artık olağan hale geldiği günümüzde, karayollarındaki tıkanıklık her zamankinden daha kötü.

Neler oluyor? Hâlâ bir telekomünikasyon fırtınası mı bekliyoruz, yoksa hiç gerçekleşmeyecek birşeyin mi peşindeyiz? Bu soruyu araştırmaya başlamamın 15 yıl öncesinde, telekomünikasyonun tıkanıklığı azaltma gücü hakkında iyimserdim. Ancak şu anda çok daha şüpheciyim. İşe gidip gelmek, insanların en çok yaptığı yolculuk türü ve yollarındaki aşırı kalabalığın da en büyük nedeni aynı zamanda. Alışveriş merkezlerine ya da doktora gidip gelmekten farklı olarak, işe gidip gelmek telefonlarla, fakslarla ve e-posta ile kolaylıkla ortadan kaldırı-

labilir ya da azaltılabilir. İletişim teknolojilerini tıkanıklığı azaltmak için kullanma umudu taşıyorsak, tele-iş herhalde en iyi seçeneğimiz. Başka şekilde ifade edilecek olursa, eğer tele-iş işimize yaramazsa, tele-alışveriş, tele-konferans, tele-tıp, tele-banka ya da diğer tüm "tele"lerin yaşantımızda pek etkisi olmayacak demektir.

Birçok insan tele-iş yaptığını söyler. Ancak önemli olan, bir günde bunlardan kaçının gerçekten bu şekilde çalıştığıdır. Bu sayı, kaç kişi tele-iş yapabiliyor, yapabilenlerin kaçının bunu istiyor, isteyenlerin ne kadarı, tele-işi ne kadar sık, ne uzunlukta yapabiliyor?.. gibi birkaç faktörün toplam karşılığıdır.

Çalışanların tümü için tele-iş uygulanabilir değildir. Ya iş buna uy-

gun değildir ya da gerekli donanımları bulunmamaktadır. Bazı insanlar tele-iş yapabileceklerinin farkında değildir; diğerleriyle bu konuda isteksiz yöneticilerle karşı karşıyadır. Şu anda toplam işgücünün ancak %16'sının tele-işi gerçek bir seçenek olarak dikkate alabileceğini tahmin ediyorum.

Tele-iş yapabilecek herkes bunu yapmak istemez bile; yapmak istediğini iddia edenlerin aslında hepsi de yapmaz. Birçok insan ofislerinin profesyonel ve sosyal ortamını tercih eder. Diğerleri, kendi disiplin yetersizliklerinden ya da evdeki zihnin dağıtan şeylerden kaygı duyar. Birçok çalışan işe gidip gelmeyi, evleri ve ofisleri arasındaki bir tampon olarak da düşünür. "Tam-zamanlı tele-iş yapacak olanakları bulunsa da, insanlar genellikle yarı-zamanlı (haftada ortalama olarak bir ya da iki gün) yapmayı tercih eder. Tüm bunlara ek olarak, bazı çalışmalar tele-iş yapan birçok insanın bunu sonsuza kadar sürdürmediğini gös-

termiştir. Yarısı, başladıktan bir yıl kadar sonra bu yöntemden vazgeçmektedir. Peki tüm bu istatistikler ne anlama geliyor? Herhangi bir günde, tüm iş gücünün ancak %2'si tele-iş yapmaktadır.

İşte soru, bu tele-işçilerin tıkanıklığa bir etkisinin bulunup bulunmadığıdır. Tele-işçilerin daha az araba kullandığını biliyoruz. Tele-işin seyahat miktarını kuramsal olarak artırabilecek birkaç yönünün olduğunu fark edinceye kadar bu size çok olağan gelebilir. Evde tıkalı kalma korkularını atabilmek için insanlar daha çok gezintiye çıkabilir. Ya da çalışmaya sırayla bir arabayı ortaklaşa kullanarak (carpool) giden tele-işçiler, ofise gitmedikleri günlerde arabayla dolaşmaya karar verebilir.

Tele-işin sokaklardaki trafiğe olan toplam etkisini belirlemek için bu bulgulardan anlam çıkarmada bazı güçlükler ortaya çıkıyor. İşgücünün %2'lik kısmının tele-iş yapmasının, kişisel araçlarla (arabalar ve hafif amaçlı kamyonetler) yapılan toplam kilometre miktarında %1 ile %2 arasında bir düşüşe neden olacağını tahmin ediyorum.

Bu âcizane düşüş bile zaman içinde azalacaktır. Bugünkü tele-işçiler işe, sıradan bir çalışanın yaşadığından iki kat uzak yaşıyorlar. Ancak tele-iş yaygınlaştıkça, her kişinin tasarruf ettiği kilometre miktarı ortalamaya yaklaşacak. Fazladan yolculuklar da muhtemelen artacak. İlk tele-işçiler evlerinden gezintiye

çıkma konusunda biraz gönülsüz olabilirler, zira işe gidip gelmek zorunda oldukları zamanda da zaten o kadar seyahat ediyor olacaklardı. Ancak, tele-işçiler işe, kısa bir araba yolculuğu ile varırlarsa, alışveriş ya da sosyal etkinlikler için yolculuk yapmak normal tele-iş günlerinde daha çekici gelebilir.

Tele-işin uzun vadeli etkileri, özellikle de işçilerin nerede yaşamayı seçecekleri, pek de iyi anlaşılmış değil. Tele-iş, bazı insanları işlerinden şu anda yaşadıklarından daha uzak yerlere taşınmaya itebilir.

Tele-iş, tıkanıklığı bir şekilde azaltmayı başarsa da, otoyollardaki fazladan kapasite, neredeyse kesin bir şekilde, şu andaki seyahat örün-

tülerinde yaşanacak değişmelerle çabucak doldurulacaktır. Örneğin daha fazla insan, kitle taşımacılığı yerine yalnız başına arabasını kullanmayı tercih edebilir.

Tarih boyunca ulaşım ve iletişim -ikisi de aynı zamanda artarak- birbirlerinin yerini almamış, birbirini tamamlayıcı olmuşlardır. Bu yüzden bu bağıntının değişmesini beklemek için hiçbir nedenimiz yok. Ancak doğru koşullar altında tele-işin iş sahiplerine, çalışanlara ve topluma yararları büyük. İletişim teknolojileri verimliliği artırabilir, maliyetleri düşürebilir ve çalışanlara daha fazla kişisel esneklik sağlayabilir. Yolculuklardaki azalma bu yararlar arasında yer almasa da, tele-iş hâlâ tizerinde düşünölmeye değer bir fikirdir.

Patricia Mokhtarian,
"Now That Travel Can Be Virtual, Will Congestion
Virtually Disappear?", *Scientific American*, Ekim 1997
Çeviri: Murat Maga

Internet ve benzeri bilgi ağıları, tele-işlerin gerçekleştirilmesi için bugün ve gelecekte en büyük yardımcımız olabilir. Sadece ticari işlerin değil, eğitimin, alışverişin de tele olması mümkün.

